

Ανανεωμένη διοικητική δομή

Γιώργος Τζιρίτας¹

Η λειτουργία των οργάνων διοίκησης του Πανεπιστημίου πάσχει. Πολλές από τις αδυναμίες των πανεπιστημίων εντοπίζονται στην εσωτερική τους διακυβέρνηση, χωρίς να αγνοείται και ο τρόπος άσκησης της εποπτείας από την Πολιτεία. Είναι επομένως αναγκαία η αλλαγή της διοικητικής δομής, αλλά και της θεσμικής σχέσης με την Πολιτεία και ευρύτερα την κοινωνία. Οι αναγκαίες αλλαγές θα επιφέρουν ουσιαστική βελτίωση, αν βασίζονται στην αυτογνωσία και στην κατανόηση των σημερινών στρεβλώσεων, αγκυλώσεων και δυσλειτουργιών. Η πανεπιστημιακή κοινότητα με ειλικρίνεια οφείλει να σκύψει πάνω στα προβλήματα και να αναζητήσει τις λύσεις. Αν οι λύσεις προκύψουν μέσα από μια βασανιστική διαδικασία ουσιαστικού και ειλικρινούς διαλόγου, θα είναι αποτελεσματικές και θα αναβαθμίσουν τη λειτουργία και την απόδοση των πανεπιστημίων.

Ας μου επιτραπεί να αποτιμήσω κριτικά το ισχύον καθεστώς διακυβέρνησης. Το κυρίαρχο συλλογικό όργανο είναι η Σύγκλητος, η οποία όμως από τον τρόπο εκλογής της και τη σύνθεσή της δεν αναφέρεται στο σύνολο του Πανεπιστημίου, αλλά σε Τμήματά του, ή για τη φοιτητική εκπροσώπηση σε φοιτητικούς συλλόγους ή παρατάξεις. Είναι ένα πολυπληθές όργανο που δεν επιτελεί το ρόλο του. Εκ των πραγμάτων η Πρυτανική αρχή, ένα όργανο ολιγομελές, επωμίζεται όλο το βάρος του προσανατολισμού, της διακυβέρνησης και της διοίκησης του Πανεπιστημίου. Προκύπτει ένα ολιγαρχικό καθεστώς διοίκησης που πάσχει επιπλέον ως προς τη δημοκρατική νομιμοποίηση, λόγω των στρεβλώσεων που χαρακτηρίζουν την εκλογή της Πρυτανικής αρχής. Είναι ωστόσο το μόνο όργανο που εκλέγεται από το σύνολο της πανεπιστημιακής κοινότητας, από την οποία εκλογή αντλεί τη νομιμότητά του και τις εξουσίες του, χωρίς όμως να διασφαλίζεται η αντιπροσωπευτικότητα και πολύ περισσότερο η συλλογικότητα. Απαιτούνται αλλαγές με σεβασμό στην αυτοδιοίκηση, όπου κυρίαρχο θα είναι ένα συλλογικό όργανο έκφραση ολόκληρου του Πανεπιστημίου. Το όργανό αυτό θα μπορούσε να συνεχίσει να ονομάζεται Σύγκλητος, θα μπορούσε να ονομάζεται και Διοικητικό Συμβούλιο, η ονομασία δεν έχει σημασία. Αυτό που έχει κύρια σημασία είναι η πηγή της εξουσίας και η έκταση των αρμοδιοτήτων, και βέβαια η σύνθεση.

Η διοικητική δομή που προτείνεται στο «κείμενο διαβούλευσης»² δεν απαντά στα προβλήματα που αναφέρονται ανωτέρω. Το «κείμενο διαβούλευσης» φαίνεται να θεωρεί ότι το μείζον πρόβλημα είναι η έλλειψη ελέγχου ή εποπτείας της κοινωνίας στο Πανεπιστήμιο. Εφόσον λοιπόν η κοινωνία χρηματοδοτεί, για την ακρίβεια βέβαια το ελληνικό Δημόσιο, εξέχουσες προσωπικότητες, εκπρόσωποι της κοινωνίας, με την παρουσία τους στα Συμβούλια της Διοίκησης θα μπορούν να οριοθετούν τον προσανατολισμό των πανεπιστημίων, για να μην παρεκκλίνουν της αποστολής τους. Καταλήγει το «κείμενο διαβούλευσης» να ορίζει ένα μονομελές όργανο διοίκησης, τον Πρύτανη, ως το κυρίαρχο όργανο διοίκησης, που θα υλοποιεί τις κατευθύνσεις που θα χαράσσει το Συμβούλιο της Διοίκησης. Και όχι μόνο αυτό, αλλά η Σύγκλητος, που αποτελείται από τους διορισμένους από το Συμβούλιο της Διοίκησης Προέδρους των Τμημάτων, καθίσταται ένα όργανο με συμβουλευτικές αρμοδιότητες σε ακαδημαϊκά και μόνο θέματα. Επιπλέον ο διαχωρισμός

¹ Καθηγητής Τμήματος Επιστήμης Υπολογιστών.

² Οι ηθελημένες ασάφειες του «κειμένου διαβούλευσης» δυστυχώς δεν επιτρέπουν ουσιαστικό διάλογο με τους συντάκτες του.

διοικητικών/ακαδημαϊκών θεμάτων θα μπορούσε να οδηγήσει σε δυαρχία και να αποδειχθεί πηγή τριβών και δυσλειτουργιών.

Για τους λόγους αυτούς και για λόγους που συνδέονται με την αυτοδιοίκηση των πανεπιστημίων, η πρόταση του «κειμένου διαβούλευσης» δεν θα μπορούσε να αποτελέσει τη βάση του διαλόγου. Η πρόταση που καταθέτω για συζήτηση, έχει ως κυρίαρχο όργανο τη Σύγκλητο³ αποτελούμενη από 15-30 μέλη, με ενδεικτική σύνθεση: μέλη ΔΕΠ 55-70%, προσωπικό 5-10%, φοιτητές 10-20%, εξωτερικά μέλη 10-20%. Ο ακριβής αριθμός είναι θέμα Εσωτερικού Κανονισμού του κάθε Πανεπιστημίου. Οι εκπρόσωποι των μελών ΔΕΠ εκλέγονται από το σύνολο των μελών ΔΕΠ του Πανεπιστημίου σε ενιαία λίστα. Οι εκπρόσωποι του προσωπικού εκλέγονται αντίστοιχα με τον ίδιο τρόπο. Η εκλογή των εκπροσώπων των φοιτητών γίνεται ειδικά για τη Σύγκλητο του Πανεπιστημίου, και ο αριθμός τους μπορεί να συναρτάται με τη συμμετοχή στην εκλογική διαδικασία. Τα εξωτερικά μέλη ορίζονται με τη σύμφωνη γνώμη των εκλεγμένων μελών της Συγκλήτου σε συνεργασία με την εποπτεύουσα Αρχή⁴. Ο ρόλος των εξωτερικών μελών δεν είναι η εποπτεία ή ο έλεγχος της κοινωνίας, αλλά η οικοδόμηση σχέσεων συνεργασίας για την καλή προς τα έξω μαρτυρία. Θα είναι κατά κάποιο τρόπο πρεσβευτές του Πανεπιστημίου. Αρκούν δύο ή τρία μέλη με αυτή τη συμβολική παρουσία. Θα συμβάλουν ταυτόχρονα στον εμβολιασμό του Πανεπιστημίου με τις προσδοκίες της κοινωνίας από αυτό.

Ο Πρύτανης του Πανεπιστημίου⁵ προτείνεται να εκλέγεται από τα εκλεγμένα μέλη της Συγκλήτου, χωρίς να είναι υποχρεωτικά ένα εξ αυτών, που θα ήταν όμως προτιμότερο. Θα μπορούσε ίσως να μην είναι μέλος του Πανεπιστημίου, αλλά σε αυτή την περίπτωση οι κανόνες θα έπρεπε να είναι σαφέστατοι ως προς τις προϋποθέσεις μιας τέτοιας εκλογής. Η Σύγκλητος, στη σύνθεση που περιλαμβάνει τον Πρύτανη και τα εξωτερικά μέλη, εκλέγει Εκτελεστική Επιτροπή, που προτείνεται ως το κατ'εξοχήν εκτελεστικό όργανο. Οι επιμέρους διοικητικές αρμοδιότητες των μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής αποφασίζονται από τη Σύγκλητο, με βάση τον Εσωτερικό Κανονισμό του Πανεπιστημίου.

Δεδομένου ότι η Σύγκλητος καθίσταται ολιγομελής στο παραπάνω σχήμα, είναι απαραίτητη η θέσπιση ενός ακαδημαϊκού οργάνου με συμβουλευτικό χαρακτήρα για όλα τα θέματα εκπαίδευσης και έρευνας αδιαίρετα. Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται επίσης η κατάργηση της σημερινής Επιτροπής Διαχείρισης του ΕΛΚΕ με μεταβίβαση των διαχειριστικών αρμοδιοτήτων στην Εκτελεστική Επιτροπή και των επιστημονικών στο Ακαδημαϊκό Συμβούλιο. Η σύνθεση του ακαδημαϊκού συμβουλίου θα μπορούσε ενδεικτικά να περιλαμβάνει 70% μέλη ΔΕΠ, 15% μεταπτυχιακούς φοιτητές και 15% εξωτερικές επιστημονικές προσωπικότητες. Χρήσιμο θα ήταν επίσης ένα Συμβούλιο πανεπιστημιακής ζωής με συμμετοχή όλων των συνιστωσών της πανεπιστημιακής κοινότητας.

Σε επίπεδο Τμήματος και Σχολής κύριο όργανο αποφάσεων θα πρέπει να παραμείνει η Γενική Συνέλευση. Η σύνθεση των δύο αυτών σωμάτων προτείνεται να είναι: μέλη ΔΕΠ 65-75%, προσωπικό 5-10%, φοιτητές 15-25%. Επειδή ο θεσμός της καθολικής ψηφοφορίας των φοιτητών στην εκλογή των οργάνων διοίκησης, για λόγους που δεν είναι του παρόντος, δεν ευδοκίμησε, η εκλογή Προέδρου και Κοσμήτορα προτείνεται να ανήκει στη Γενική Συνέλευση του Τμήματος και της Σχολής αντίστοιχα.

³ Το όργανο αυτό θα μπορούσε να ονομάζεται και Διοικητικό Συμβούλιο.

⁴ Αναφέρεται παρακάτω.

⁵ Θα μπορούσε να ονομάζεται και Πρόεδρος.

Μένει ένα θέμα που εκ των πραγμάτων τίθεται και που η παραπάνω διοικητική δομή δεν καλύπτει, αυτό της εποπτείας των πανεπιστημίων από την Πολιτεία. Μέχρι τώρα αυτή ασκείται από το Υπουργείο Παιδείας με τρόπο ανεπαρκή και προβληματικό. Ήλθε μάλλον η ώρα να κοπεί ο ομφάλιος λώρος Υπουργείου/Πανεπιστημίων. Στο «κείμενο διαβούλευσης» υπάρχει πρόταση για τη μετεξέλιξη της ΑΔΙΠ⁶ σε μια Ανεξάρτητη Αρχή για την Πιστοποίηση των Προγραμμάτων Σπουδών, την Αξιολόγηση και τη Χρηματοδότηση των Πανεπιστημίων. Νομίζω ότι αυτή η πρόταση βρίσκεται στη σωστή κατεύθυνση. Θα μπορούμε να μιλάμε για μια Ανεξάρτητη Αρχή της Ανώτατης Εκπαίδευσης. Αυτή η Αρχή μπορεί να έχει τη συνολική εποπτεία. Δεν χρειάζεται εποπτεία στα διοικητικά του κάθε πανεπιστημίου ξεχωριστά από μέλη της κοινωνίας γενικά, όσο εξέχοντα και αν είναι αυτά. Ενώ η έκταση των διοικητικών αρμοδιοτήτων μιας Ανεξάρτητης Αρχής μπορεί να προσδιορισθεί με Νόμο σύμφωνα με το Σύνταγμα, η επιλογή των εξωτερικών μελών της διοίκησης με βάση την εξατομικευμένη αντίληψη περί «εξέχοντος», αφήνει ασαφές το πεδίο των ευθυνών αυτών των μελών της διοίκησης.

Κλείνοντας θεωρώ ότι θα πρέπει να δοθεί χρόνος στο διάλογο και ότι η μόνη εποικοδομητική και αποτελεσματική διαδικασία για την επεξεργασία ενός νέου Καταστατικού Χάρτη για την Ανώτατη Εκπαίδευση θα πρέπει να ξεκινήσει από τα μέλη των πανεπιστημίων. Μέσα από συνεδριακές διαδικασίες οργάνων συλλογικών, τόσο συνδικαλιστικών όσο και θεσμικών, θα μπορούν να προκύψουν οι αναγκαίες συνθέσεις.

Ηράκλειο, 18 Νοεμβρίου 2010

---

⁶ Αρχή Διασφάλισης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση.